

Strategický technologický plán

Strategický technologický plán zachycuje, v jaké situaci se knihovna nachází technologiím a jakým směrem se chce dále rozvíjet v oblasti služeb uživatelům i v dalších oblastech s ohledem na využívání (informačních) technologií.

V optimálním případě by technologický plán měl v knihovně existovat ve formě písemného dokumentu nebo být součástí rozvojové strategie knihovny. V praxi má však velmi málo českých knihoven zpracovanou písemnou strategii knihovny a pokud ano, využívání technologií je zde zmíněno jen okrajově spíše v souvislosti s dílčími službami či oblastmi (viz příklady strategických dokumentů níže), nebo tyto dokumenty nejsou veřejně dostupné.¹⁾

Technologický plán se obvykle připravuje na období, obvykle tři až pět let (s ohledem na těžko předvídatelný rozvoj technologií se obvykle doporučuje období tří let) a obsahuje dílčí cíle, které se průběžně hodnotí.

Určitou formu strategie pro využívání technologií má obvykle každá knihovna. I v případě, že nejde o písemný dokument, musí mít vedení knihovny jasno,

- jaké technologie pro svou práci a služby uživatelům knihovna využívá nebo chce využívat,
- jakou infrastrukturu pro to má vytvořenou (nebo plánuje vytvořit),
- jaké jsou její plány na využívání nových technologických trendů pro rozvoj služeb uživatelům do budoucna apod..

Ani v zemích, kde je zpracování strategického technologického plánu knihovny obvyklé a v některých případech je dokonce vyžadováno jako podmínka poskytnutí finančních grantů, jej nemají všechny knihovny. Buď jej nepovažují za důležitý protože dlouho bez problémů fungovaly i bez něj nebo mají pocit, že je to zbytečné protože nemají dostatek financí na pořízení nového vybavení, případně se o jejich technologické vybavení stará IT oddělení zřizovatele apod.²⁾

Písemný strategický plán pro oblast využívání technologií může být pro knihovnu velmi užitečným nástrojem, který pomáhá vnímat technologie v jednotlivých oblastech služeb knihovny jako celek, stanovit priority a neupřednostňovat náhodně některé oblasti či činnosti.

Technologický plán usnadňuje plánování v oblasti nasazení a využívání technologií nebo brání dílčím rozhodnutím, která by mohla mít negativní vliv na některou oblast, s níž tato rozhodnutí nepřímo souvisí³⁾. Může sloužit pro plánování nákladů na pořízení či pravidelnou obnovu hardwaru, softwaru nebo dalšího technického vybavení, nebo pomoci optimálně využít neplánované zdroje financování (např. v rámci nějakého projektu), na které je potřeba rychle reagovat apod. Může pomoci specifikovat, která zařízení jsou kritická pro fungování knihovny (tj. v případě krizových situací by měla být zprovozněna přednostně) apod.

V neposlední řadě však může strategický technologický plán sloužit jako prostředek pro komunikaci se zřizovatelem, veřejnou správou, dodavateli, uživateli knihovny nebo personálem, může být přílohou žádostí o dotace apod.

Vzhledem k tomu, že centrem práce v knihovně je do značné míry knihovní software a další na něj

navazující systémy, promítá se to nutně i do plánování rozvoje služeb čtenářům, které se odvíjí od knihovního softwaru. Centrem plánování v oblasti technologií se tak do značné míry stává knihovní software a služby jeho rozhraní pro uživatele s návaznými službami (např. platebními branami, databázemi, e-knihami apod.)⁴⁾, obvykle v propojení s webovými stránkami knihovny.

Strategický technologický plán knihovny (v optimálním případě v písemné podobě) je také důležitým podkladem pro přípravu poptávkového dokumentu při výběru knihovního softwaru a také tvorbu technologického plánu přechodu na nový knihovní software

Strategický technologický plán se úzce týká hardwaru a softwaru, síťové infrastruktury, případně další techniky, která je v knihovně využívána, zároveň však velmi úzce souvisí s posláním knihovny a jeho realizaci ve všech službách a oblastech činnosti knihovny.

Technologický plán by proto neměli vytvářet pouze pracovníci IT, ale na jeho přípravě by se měli podílet všichni, kdo se podílejí na práci a službách knihovny.

1. Obsah plánu

Strategický technologický plán obvykle definuje to, kde se knihovna v oblasti využívání technologií nachází a kam by za dané období měla dojít, v následujících oblastech:

- Poslání knihovny a zasazení služeb knihovny do širšího kontextu a potřeb regionální nebo akademické komunity s ohledem na využívání technologií.
- Dílčí cíle vycházející z poslání knihovny a potřeb jejích uživatelů (např. zajištění přístupu uživatelů k elektronickým knihám a dokumentům nebo k lokálním databázím, vytvoření discovery rozhraní pro přístup k různými typům zdrojů, zavedení online asistence knihovníků pro uživatele, komunikace s personálem knihovny, zvedení možnosti online plateb apod.)
- Popis aktuálního stavu (může pro upřesnění stručně zahrnovat historické souvislosti, ze kterých stávající stav vychází):
 - Síťová a serverová infrastruktura
 - Telefonní infrastruktura a internetové připojení
 - Počítačové vybavení, včetně periferních zařízení jako tečky kódů karet, tiskárny, atd.), UPS (záložní zdroje) aj.
 - Zařízení pro samoobslužnou výpůjčku, nebo vracení, bezpečnostní brány apod. (obvykle v souvislosti s RFID technologií),
 - Kopírky, tiskárny, skenery
 - Softwarové vybavení pracovních stanic pro personál i uživatele
 - Webové stránky knihovny a jejich strategie, propojení webových stránek s dalšími službami a katalogem knihovny
 - Používaný knihovní software, discovery rozhraní, návazné služby (SMS brány, platební brány atd.)
 - Data a soubory spravované knihovnou
 - Elektronické zdroje a databáze knihovny
 - Kooperativní projekty, kde kterých je knihovna zapojena a strategie spolupráce s dalšími knihovnami
 - Bezpečnost počítačů a elektronických služeb

- Školení personálu a uživatelů
- Vynaložené prostředky na provoz, údržbu, licence apod.
- Plán pravidelné obnovy počítačů a dalších zařízení
- Konkrétní kroky a aktivity nutné pro naplnění jednotlivých cílů
- Časový plán pro splnění jednotlivých cílů
- Předpokládaný rozpočet nutný pro splnění jednotlivých cílů
- Zdroje financování
- Kritéria hodnocení (např. nárůst počtu obslužených uživatelů nebo objemu služeb, spokojenost se službami apod.)

2. Příklady

- [Naše vize \(Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem\)](#)
- [Koncepce činnosti Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích na roky 2013-2022](#)
- [Hammond Public Library Three-Year Technology Plan 2017-2019](#)
- [Writing a Technology Plan](#) - poznámky k tvorbě technologického plánu na webu State Library of Iowa]]
- Další příklady strategických technologických plánů zahraničních knihoven je možné snadno najít na internetu např. zadáním dotazu „library technology plan“.

Ačkoliv knihovny mají povinnost provádět každoroční inventuru majetku, pro efektivní využívání a plánovaná obnovy softwaru však běžné inventarizační postupy nestačí. Součástí technologického plánu by proto měla být o něco podrobnější inventarizace používané techniky, která specifikuje všechna technická zařízení v knihovně (počítače, routery, UPS, tiskárny a další běžný hardware a software, mobily a tablety, 3D tiskárny, čtečky e-knih aj). Tento podrobný přehled by měl zahrnovat mj. informace o tom, komu je zařízení určeno (personál, uživatelé), ve které pobočce/oddělení je umístěno, jaký je jeho hlavní účel (počítač pro výpůjčku, tablet pro návštěvy škol aj.), jaké je značka a dodavatel (kvůli servisu), kdy končí životnost. U počítačů případně tabletů by mělo být zřejmé, jaké programy obsahují, aby bylo možné je efektivně spravovat a aktualizovat, zejména s ohledem na speciální programy (které na ostatních počítačích nejsou k dispozici). Optimální je vytvořit sdílené seznamy těchto zařízení a zapojit do podrobného sledování personál knihovny⁵⁾.

Doporučené zdroje

- Cohn, John M. a Kelsey, Ann L. *The complete library technology planner: a guidebook with sample technology plans and RFPs on CD-ROM*. New York: Neal-Schuman, 2010. xxiv, 163 s. ISBN 978-1-55570-681-4.
- Webber, Desiree a Peters, Andrew. *Integrated library systems: planning, selecting, and implementing*. Santa Barbara: Libraries Unlimited, 2010. xii, 183 s. ISBN 978-1-59158-897-9.
- Writing a technology plan. In State library of Iowa [online]. [cit. 2019-03-30]. Dostupné z: <https://www.statelibraryofiowa.org/ld/e/e-rate/TechPlans/writing>

1)

V některých zemích, např. v USA, je zpracování technologického plánu knihovny a jeho zveřejnění běžnou záležitostí a bývá v některých případech podmínkou poskytnutí finanční podpory, viz např. <https://www.statelibraryofowa.org/ld/e/e-rate/TechPlans/writing>.

2)

SILVEIRA, Diana. *Library technology planning for today and tomorrow*. Lanham: Rowman & Littlefield, c2018, s. xi. A LITA guide. ISBN 978-1-5381-0931-1.

3)

Např. pokud knihovna provádí změny síťové infrastruktury kvůli novému webovému serveru, nemělo by to kolidovat třeba s plánovanou změnou pevných telefonních linek na internetové volání apod.

4)

Ve výzkumných nebo akademických knihovnách, kde je – obzvláště v některých oborech kladen důraz na elektronické zdroje – může být ovšem situace trochu odlišná.

5)

Viz SILVEIRA, Diana. *Library technology planning for today and tomorrow*. Lanham: Rowman & Littlefield, c2018, kap. 1. A LITA guide. ISBN 978-1-5381-0931-1.

From:

<https://prirucky.ipk.nkp.cz/> - **Metodické příručky pro knihovny**

Permanent link:

https://prirucky.ipk.nkp.cz/aks/strategicky_tecnologicky_plan?rev=1569010906

Last update: **2019/09/20 22:21**

